

**Силабус
вибіркового компоненту ВК**

Риторика

Назва дисципліни:	Риторика
Рівень вищої освіти:	Початковий рівень (короткий цикл)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=2812
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра філософії та педагогіки професійної підготовки
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Разумовська Надія Рінатівна, ст. викл.
Контактний телефон:	0992487911
E-mail:	Razum.nadia@gmail.com

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою є формування у здобувачів освіти формування практичних навичок публічних виступів перед студентською аудиторією, на наукових конференціях чи симпозіумах, нарадах, зібраннях трудового колективу, проведення ділових бесід. Знання правил і прийомів риторики дозволить досягти успіху у професійній діяльності, уникати зайвих конфліктів, що виникають через невміння фахівців передати свою думку, у процесі виконання майбутніми інженерами своїх професійних обов'язків.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст, завдання та правила комунікативної інженерної професійної діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: формування у здобувачів інженерних спеціальностей сучасної системи спеціальних знань в галузі освіти, набуття практичних умінь щодо психолого-педагогічного розвитку особистості викладача-наставника чи інженера на виробництві, керівника підрозділу уявлення про закономірності, принципи, методи і засоби комунікативної діяльності.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: вивчення курсу Риторики спирається на знання дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки, а саме: Української мови (за професійним спрямуванням), Історії та культури України, Іноземної мови (за професійним спрямуванням), Філософії і готує їх до інших навчальних дисциплін.

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

Здатність працювати в команді.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності:

Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері професійної діяльності; Здатність організовувати та здійснювати теоретичну і практичну професійну підготовку.

Здатність забезпечувати дотримання вимог з охорони праці.

Організовувати і керувати професійним розвитком осіб і груп

Здатність користуватися правами й обов'язками майстра виробничого навчання.

Результати навчання відповідно до освітньої програми (ПРН):

Уміти правильно використовувати різні мовленнєві засоби залежно від сфери й мети спілкування, усне й писемне фахове мовлення, складати ділові папери, працювати з діловими текстами.

Володіти іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами, користуватись усним монологічним і діалогічним мовленням у межах побутової, суспільно-політичної та фахової тематики, перекладати з іноземної мови на рідну тексти фахової тематики.

Знання основних законів фізики та електротехніки при розв'язанні професійних задач.

Використовувати програмні засоби й навички роботи в комп'ютерних мережах, Інтернет-ресурси, застосовувати прикладні комп'ютерні програми, використовувати інформаційні технології для вирішення практичних завдань у галузі професійної діяльності.

Уміти вживати заходи індивідуального та колективного захисту людини від впливу негативних факторів середовища в житті людини природного, техногенного, соціально-політичного і воєнного характеру, захищати особисте життя в умовах впливу негативних факторів зовнішнього середовища мешкання та праці.

Уміти організовувати дослідницьку діяльність у навчальній групі з метою навчання окремого учня та учнівського колективу, використовуючи методи науково-педагогічних досліджень, методику вивчення індивідуальних особливостей учня.

Користуватися правами й обов'язками майстра виробничого навчання, застосовуючи теоретичні знання та практичні навички з дисциплін фахової підготовки.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин
		очна
1	ЛК Історія та розвиток риторики	4
	ПР (ЛР, СЗ) Античне ораторське мистецтво	2
	СРС. Міфологія культури давніх цивілізацій	9
2	ЛК Ефективність спілкування та мовний вплив	4
	ПР (ЛР, СЗ) Умови мовного впливу. Комунікативні бар'єри	2
	СРС Мовний вплив і маніпулювання	9
3	ЛК Вербальний та невербальний мовний вплив	4
	ПР (ЛР, СЗ) Співвідношення вербальних і невербальних сигналів у спілкуванні	2
	СРС. Значення і функції невербальної комунікації	9
4	ЛК Види та вимоги до публічних виступів	4
	ПР (ЛР, СЗ) Загальні правила публічного виступу	2
	СРС. Вимоги до публічної (ораторської) промови. Стилiстичні ознаки публічної промови: правильність, зрозумілість і простота, багатство словникового запасу, стислість та емоційність.	9
5	ЛК Оратор і аудиторія	4

	ПР (ЛР, СЗ) Зовнішність оратора як основа першого враження	2
	СРС Підготовка епідейктичної промови на обрану тему	9
6	ЛК. Структура публічного виступу	4
	ПР (ЛР, СЗ) Основні етапи підготовки публічного виступу	2
	СРС Складання тез виступу на тему «Чи може краса врятувати світ»?	9
7	ЛК Особливість аудиторії. Способи розташування тез чи аргументу	4
	ПР (ЛР, СЗ). Аргументація як процес наведення доказів. Особливості укладання	2
	СРС Структура та види аргументації	9
8	ЛК Психологічні типи людей та їхня поведінка в діловому спілкуванні	2
	ПР (ЛР, СЗ) Етика ділового спілкування	2
	СРС. Ораторське мистецтво в професійній підготовці фахівця.	9
Разом	ЛК	32
	ПР (ЛР, СЗ)	16
	СР	72
УСЬОГО		120

Методи навчання:

- 1) словесні: 1.1 традиційні: лекції, пояснення, розповідь тощо;
- 1.2 інтерактивні (нетрадиційні): проблемні лекції, дискусії тощо;
- 2) наочні: метод ілюстрацій, метод демонстрацій
- 3) практичні: 3.1 традиційні: практичні заняття, семінари;
- 3.2 інтерактивні (нетрадиційні): ділові та рольові ігри, тренінги, семінари-дискусії, «круглий стіл», метод мозкової атаки.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

1.3 Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання/реферату.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;

- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – **5 балів**.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4 Результат навчання оцінюється (*обрати потрібне*):

- за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) згідно з таблицею 2;
- за 100-бальною шкалою (для диференційованого заліку) згідно з таблицею 3.

Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2 – Шкала переведення балів у національну систему оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
від 60 балів до 100 балів	зараховано
менше 60 балів	незараховано

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
80–89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74			D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60–66	Задовільно	Зараховано	E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35–59			FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0–34	Неприйнятно	Не зараховано	F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література: *(література не пізніше 10 років, окрім 1 фундаментального класичного підручника або монографії)*

Рекомендована література

1. Бондаренко В.В. Основи педагогіки та психології вищої школи: Навч. посібник. Харків: ХНАДУ, 2020. 206 с.
2. Бондаренко В.В. Риторика: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2013. – 109 с.
3. Бондаренко В.В. Психологія управління: Підручник. Харків: ХНАДУ, 2020. 424 с.
4. Барановська Л. В. Психологія ділового спілкування: навч. посібник / Л.В. Барановська, Н. В. Глушаниця. – К.: НАУ, 2016. – 248 с.
5. Брус М.П. Українське ділове мовлення. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей/М. Брус – третє доповнене видання – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2014 – 306 с.
6. Ділове спілкування: навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська, О. М. Слободянюк. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 128 с.
7. Павлова Л. Г. Ділова риторика. — К., 2014.
8. Прищак М.Д. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій/М.Д. Прищак, О.Б. Залюбівська – Вінниця: ВНТУ, 2019, - 150 с.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів: СПОЛОМ, 2016. — 224 с.

Інформаційні ресурси:

1. Дистанційний курс: <https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=2812>

2. Риторика як наука. Предмет риторики. [Електронний ресурс] – режим доступу <https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika>
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] – режим доступу <http://www.slovnyk.net>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – режим доступу <https://nbuv.gov.ua>
5. Навчальні посібники <https://web.posibnyky.vntu.edu.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua.

Офіційний сайт Харківського національного автомобільно-дорожнього університету: : www.khadi.kharkov.ua/

Розробник (розробники)

силабусу навчальної дисципліни

підпис

ст. викл. РАЗУМОВСЬКА Н.Р.
ПІБ

Завідувач кафедри

підпис

проф. БОНДАРЕНКО В.В.
ПІБ